

Механізми захисту від Інтернет-піратства в Україні

Інтернет-піратство — це відтворення і розповсюдження мережею Інтернет контрафактних примірників творів, а саме: фільмів, музичних творів, комп'ютерних програм (у тому числі надання доступу до неліцензійних копій програмних продуктів з використанням Інтернету), ігор, інших об'єктів інтелектуальної власності, без дозволу автора чи іншої особи, яка має авторське право і/або суміжні права, або без виплати винагороди за використання творів у встановленому законом порядку.

Поширення Інтернет-піратства призводить до: позбавлення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій; втрати Україною вітчизняних фахівців, які змушені працювати за кордоном; недоотримання податкових надходжень до державного бюджету; низького рівня надійності і безпеки ІТ-інфраструктури підприємств; значних фінансових втрат, технологічного відставання від інших держав тощо.

Яких заходів можна вжити для зниження рівня піратства в Україні? Які методи слід застосовувати, щоб протидіяти Інтернет-піратству?

Відповіді на актуальні запитання з цієї важливої теми дали юристи Андрій ПАРХОМЕНКО (спеціаліст у сфері ІТ-права та інтелектуальної власності, юридична компанія "Юскутум") та Роман СОЛЮД (спеціаліст із захисту авторських прав компанії АВВУУ Україна).

? **Запитання:** Як поширюється контрафакт через Мережу? Чи можуть правовласники сьогодні захистити свої права в Україні?

! **Відповідь:** Відомо, що поширення контрафактної програмної продукції за допомогою розміщення її нелегальних копій на просторах Всесвітньої павутини стає можливим завдяки тим сервісам, які пропонуються глобальними мережевими ресурсами. Це можуть бути файлообмінні мережі, файлохостинги, соціальні мережі тощо. Механізм простий: користувач мережі Інтернет розміщує на одному зі згаданих ресурсів копію програми або посилання на неї, надаючи, таким чином, публічний доступ до завантаження. Після цього інший користувач здійснює таке завантаження програми на свій комп'ютер. Відтак, отримуємо закінчене правопорушення.

Якщо говорити про захист прав правовласників від Інтернет-піратства, то дуже багато залежить від обраної стратегії захисту. Так, украї неефективно себе показала

практика ініціювання кримінального переслідування, яка не лише явно програє у співвідношенні докладених зусиль та отриманого результату, але й катастрофічно впливає на відносини між правовласниками і споживачами, оскільки чинне законодавство визначає злочинцем не тільки того, хто незаконно розповсюдив контент, але й того, хто "надивився/начитався/наслухався" контенту більше, ніж на 10 000 грн.

Зокрема, А. Пархоменко глибоко переконаний, що для захисту своїх інтересів правовласникам необхідно використовувати комплексну стратегію, яка містила б елементи апаратного, правового захисту та здорової пропаганди. Але основним елементом, без сумніву, має стати досягнення компромісу між правовласником і споживачем. Існуюче ж правове середовище провокує сторони практично на воєнні дії.

? **Запитання:** Наскільки ефективними є правові механізми захисту від Інтернет-піратства? Як діють норми права в Мережі?

! **Відповідь:** Норми законодавства в силу своєї природи більш інертні, порівняно з технологічним прогресом. Так, нові процеси, способи використання та поширення

об'єктів авторського права дуже нескоро отримують належну правову регламентацію, адже Україна має погані передумови для якісного захисту об'єктів авторського права. На думку А. Пархоменка,

найбільш критичними прогалинами законодавства є:

- відсутність чіткого механізму визначення відповідача у справах про захист авторських прав;
- відсутність чіткого механізму фіксації доказів порушення авторських прав;
- відсутність методики підрахунку завданих збитків;
- недостатнє приділення уваги юрисдикційним питанням.

Зрозуміло, що зовсім скоро світової спільноті доведеться визначити юрисдикцію дії тих чи інших норм національних законодавств у мережі Інтернет. Наразі ж чіткої правової позиції не існує — ані в світі, ані в Україні.

Світова судова практика, яка нама-

гається трактувати та вирішувати проблему юрисдикції Мережі, свідчить про те, що суд здебільшого виходить із верховенства національного законодавства над інформаційними відносинами, якщо споживач інформації перебуває під юрисдикцією конкретної держави або штату.

Так, у справі компанії Braintech Inc. (Ванкувер, Канада), яка вела свої справи у штаті Техас (США) проти John Kostiuk, зіткнулись правові системи США й Канади. Канадська апеляційна інстанція суду навесні цього року відмовилась визнати рішення суду штату Техас у справі про дифамацію і проголосила, що юрисдикція США не поширюється на інформаційний простір Канади, в якому був організований ресурс відповідача.

? **Запитання:** Якими є проблемні питання притягнення до відповідальності Інтернет-піратів? Чи є можливість притягти їх до відповідальності в Україні? Які приклади, а також пропозиції з поліпшення ситуації щодо притягнення до відповідальності, відомі в Україні?

! **Відповідь:** На думку Р. Солода, в Україні дуже складно притягнути до відповідальності за Інтернет-піратство. Адже суб'єктом правопорушення у таких справах визнають не приватного користувача, а адміністратора мережевого ресурсу, який дозволив і сприяв поширенню контрафакту. Спеціальної норми, що вказує на відповідальність названого суб'єкта, у вітчизняному законодавстві немає. Результат — відсутність слідчої і судової практики. Це і є основною проблемою.

Однак, як вважає А. Пархоменко, незважаючи на те, що розвиток правового регулювання Інтернет-правовідносин залишає бажати кращого, притягнути до відповідальності Інтернет-піратів в Україні цілком реально за наявності таких чинників:

- належним чином встановлено особу відповідача;
- відповідач має знаходитись на території України;
- грамотно побудована правова позиція правовласника;
- наявність належним чином задокументованого права правовласника на

об'єкт інтелектуальної власності;

- належним чином зафіксований факт порушення прав правовласника;
- грамотно сформульовані вимоги щодо збитків або компенсації.

Варто зауважити, що несподіваним проблемним моментом, несерйозна увага до якого часто призводить до програшу справи, є відсутність у правовласників належним чином оформлених прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Що стосується практичних дій, то в Україні 2011 року було притягнуто до кримінальної відповідальності мешканця Луганської області за поширення контрафактних примірників фільмів. Як розповідали ЗМІ, розповсюдження він здійснював через власний файлообмінний ресурс. Інші випадки нам невідомі. В інших країнах така практика більш поширена, оскільки є, по-перше, необхідні норми, по-друге, стала практика. Наприклад, існує декілька судових рішень стосовно німецького файлохостингу Rapidshare, з якими можна ознайомитись у мережі Інтернет. І це лише один ресурс. Однак в Україні все більше правозахисників звертають увагу на Інтер-

нет. Згодом слідчий і судовий апарат змушені будуть напрацювати дієву правозастосовну практику. Швидше за все, результати ми побачимо вже у наступні 2-3

роки. Значно прискорило б цей процес прийняття законодавцем спеціального Закону, що регламентував би роботу Інтернет-сервісів.

? **Запитання:** Яких заходів слід уживати для зниження рівня піратства в Україні? Які способи протидії Інтернет-піратству варто використовувати?

! **Відповідь:** В аспекті захисту авторських прав на програмні продукти дуже важливо, щоб люди усвідомлювали цінність інтелектуальної власності та її значення для розвитку суспільства. У зв'язку з цим деякі компанії, наприклад, Microsoft вважають своїм основним завданням здійснювати навчання ринку за допомогою системного інформування його учасників про негативні наслідки піратства й переваги ліцензійних комп'ютерних програм, інформуючи керівництво і персонал українських суб'єктів господарювання про ризики, пов'язані з використанням піратського ПЗ, а користувачів — про широкі можливості, які надають їм ліцензійні програми, а також про шкоду, якої завдають пірати економіці й інтелектуальному потенціалу країни.

Крім того, можна активно протидіяти піратству ринковими методами, пропонуючи гнучкі схеми ліцензування, які надають можливість підприємствам, установам і організаціям максимально

мінімізувати витрати на придбання необхідного пакета ліцензій.

Щодо способів протидії Інтернет-піратству, то Р. Солод вважає, що після того, як адміністраторові мережевого ресурсу стає відомо про поширення контрафакту, він зобов'язаний вчинити дії з припинення існування такої Інтернет-роздачі. Якщо цього не зробити, то адміністратор стає суб'єктом правопорушення. Тут під словом "адміністратор" слід розуміти особу, яка уповноважена і зобов'язується усувати випадки поширення контрафакту на тому чи іншому ресурсі. Такий обов'язок може виходити з трудового договору, Закону тощо. Контрафакт видається або безпосередньо адміністратором, або правовласником, який отримав відповідний доступ до ресурсу. Також існують можливості задіяти програми, які здійснюють моніторинг і видалення. Останній спосіб з успіхом застосовують при контролі поширення піратських відеоматеріалів.

? **Запитання:** Чи можливо притягнути Інтернет-пірата до відповідальності за допомогою чинних норм українського законодавства?

! **Відповідь:** На думку Р. Солода, у разі, коли кількості контрафакту вистачає для того, щоб говорити про кримінальну відповідальність, сміливо можна застосовувати статтю 176 Кримінального кодексу України "Порушення авторського права і суміжних прав". Об'єкт злочину — авторське право, об'єктивна сторона — суспільно небезпечні дії, що завдали шкоди потерпілій стороні (правовласнику). При кваліфікації діяння за цією статтею необхідна наявність прямого умислу на вчинення злочину. Такий умисел виникає у адміністратора ресурсу з того моменту, коли він відмовляється припинити розповсюдження контрафакту в

Мережі. Необхідною умовою кваліфікації є наявність фактичного завдання шкоди правовласнику. Якщо немає шкоди, то немає і злочину. Злочин є закінченим з моменту завдання шкоди у визначеному статтею розмірі (20 і більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян). Таким чином, відмова припинити розповсюдження контрафакту адміністрацією Інтернет-ресурсу за наявності шкоди підпадає під ознаки злочину, передбаченого ст. 176 ККУ.

Висновок: при правильному застосуванні чинних норм законодавства України достатньо для притягнення до відповідальності за Інтернет-піратство.